

MERHAMET ve İYİLİK ARAMAK ADALETİN OLMAZSA OLMAZDIR

Ceza Sorumluluk Yaşını Düşürmek Çözüm Değildir: Avrupa Modelleri Işığında Türkiye İçin Sosyal Hizmet ve Merhamet Eksenli Bir Paradigma

SHU Nihat Tarimeri

"Adaletin katı yüzü cezadır. Merhamet ise, ona esneyip eğilme cesaretini gösteren yüzdür. Çocuk için, cezadan önce gelen bir merhamete ihtiyacımız var."

Cezaları artırmak, sorumluluk yaşını düşürmek ve daha fazla çocuğu tutuklamak, suça yönelen ve katılan çocuklar sorununa verilen en kolay, en popülist ve en **yanlış** cevaptır. Bu yaklaşım, yalnızca sorunu derinleştirmekte, maliyeti artırmakta ve en önemlisi, çocukları geri dönüşü olmayan bir karanlığa itilmektedir. Oysa Avrupa'nın en gelişmiş ülkeleri, bu soruna çok daha farklı bir yerden yaklaşmaktadır. Kaynak kanunlar bağlamında İtalya, Almanya ve İsviçre örnekleri üzerinden, ceza sorumluluk yaşını düşürmenin bir çözüm olmadığını; asıl çözümün **sosyal hizmet, erken müdahale, özel gençlik mahkemeleri ve merhamet ve iyilik eksenli bir adalet anlayışı** içinde olması bu çalışmada ele almaktadır.

1. Avrupa Modelleri: Yaş Sınırı Değil, Sistem Farkı

Bir ülkenin çocuk adaletindeki başarısı, ceza sorumluluk yaşının yüksekliği veya düşüklüğü ile değil; o yaş sınırına uygun olarak inşa ettiği **kurumsal altyapı** ile ölçülür. Özellikle Türkiye Cumhuriyetinde 1926 yılı önemli bir dönüm noktasıdır. 1889 tarihli İtalya (Zanerdelli) Ceza Kanunu 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve .İsviçre Yurттаş(Medeni) Kanunu -ZGB- ise Türk Kanunu Medeni olarak birkaç madde dışında aynen uyarlanmıştır.Alman Ceza Muhakemesi ise 1929 yılında uyarlanmış olup kaynak kanun özelliği açısından İtalya, Almanya ve İsviçre bu anlamda üç farklı model sunmakta, ancak hukuksal sistem açısından ortak ve benzer noktalarda buluşmaktadır.İyilik için ortaklık ise Gençlik suçluluğu ve sosyal hizmet eksenli **gençlik mahkemeleri ve de gençlik savcılıklarıdır..**

1.1. İtalya: 14 Yaş Eşiği ve Tamamen Ayrılmış Bir Sistem

İtalya, ceza sorumluluk yaşını 14 olarak belirlemiştir. 14 yaşından küçük bir çocuk, işlediği fiil ne kadar ağır olursa olsun, **cezai ehliyete sahip değildir** ve ceza yargılamasına tabi tutulamaz. Kilise hukuku dahil söz konusu gelişme ve dönüşüm ile 14-18 yaş arasındaki gençler için ise sorumluluk, her olayda ayrı ayrı değerlendirilir; ancak bu değerlendirme sadece bir mahkeme işi değil, aynı zamanda bir **sosyal hizmet sürecidir**.

Kilise ve Klasik Hukukundan Pozitif (dünyevi) Hukuka dönüşüm ile öne çıkan İtalyan sisteminin en güçlü yanı, çocuk adaletini yetişkin sisteminden tamamen ayırmış olmasıdır. 14 yaşındakiler için **gençlik mahkemeleri (Tribunale per i minorenni)** 1934'ten bu yana faaliyettedir ve her duruşmada kariyer hâkimlerinin yanı sıra psikolog, eğitimci ve sosyal hizmet uzmanları da karar sürecine katılır. Ayrıca, **gençlik savcılıkları (procura presso il tribunale per i minorenni)** sadece çocuklarla ilgili davalara bakar ve bu savcılıkların temel amacı cezalandırmak değil, **çocuğun topluma kazandırılması için en uygun tedbiri bulmaktır**.

Dahası, İtalyan gençlik mahkemelerine **af yetkisi** tanınmıştır. Belirli koşullar altında mahkeme, cezayı erteleyebilir, düşürebilir veya tamamen affedebilir. Bu yetki, bir yargı organının elinde merhameti kurumsallaştıran ender düzenlemelerden biridir.

1.2. Almanya: 14 Yaş ve Gençlik Mahkemesi Yardım Hizmeti

1923 yılından beri Almanya'da ceza sorumluluğu 14 yaşında başlar. 14 yaşından küçük çocuklar cezai ehliyete sahip değildir ve mahkeme önüne çıkarılamazlar. 14-17 yaş arası gençler için ise özel bir **gençlik ceza hukuku (Jugendstrafrecht)** uygulanır. 18-21 yaş arası genç yetişkinler de, gelişim düzeyleri dikkate alınarak bu sistemden yararlanabilirler.

Alman sistemini diğerlerinden ayıran en önemli özellik, **Gençlik Mahkemesi Yardım Hizmeti (Jugendgerichtshilfe)** 'dir. Ceza sorumluluğu 14 yaşında başlamakla birlikte, sistem bir çocuğu yargılamadan önce ona **sosyal bir el** uzatır. Sosyal teşhis ile karar verilmesi önceliktir. 14-21 yaş arasındaki bir genç kanunla çatışma içinde olmasında, devreye giren ilk mekanizma polis ya da savcılık değil, **gençlik yardım hizmetleridir**. Bu hizmet, gencin ve ailesinin durumunu değerlendirir, sosyal teşhis açısından gerekli sosyal desteği sağlar ve mahkemeye bir rapor sunar. BU rapor her yerde olduğu gibi sosyal hizmet konusunda eğitim almış sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenir.

Almanya'da gençlik mahkemeleri de **uzmanlaşmış heyetler** halinde çalışır. Mahkemede bir meslek hâkiminin yanı sıra iki fahri hâkim (genellikle öğretmen, pedagoji bilimi olduğu

için hem pedagoğ hemde sosyal pedagoğ veya sosyal çalışmacılar (sosyal hizmet uzmanı) görev yapar. Gençlik savcılıkları ise sadece çocuk ve genç dosyalarına bakar ve cezalandırmaktan ziyade eğitici tedbirleri önceler.

1.3. İsviçre: 10 Yaş Sınırına Rağmen Ayrı Bir Düzenleme

İsviçre, Avrupa'nın en düşük ceza sorumluluk yaşlarından birine sahiptir: **10 yaş**. 10-18 yaş arası gençler, işledikleri suçlardan dolayı cezai sorumluluk taşır.Ceza Kanunlarındaki birliktelik ile 1937 yılında yeni bir yapılanma söz konusudur.Ancak 1907 yılından beri İsviçre Yurttaşlık Kanunu (ZGB) açısından sosyal ortam ve yaşam koşulları için bir raporlama için Sosyal Daireler bu yönde kurulmuştur. İsviçre, bu düşük yaş sınırı nedeniyle sıklıkla eleştirilse de, sosyal hizmetler ile ilgili bir sınırlama ile koruma öne çıkarken ve bu yöndeki yapılanma ile ceza sistemin dışına çıkarılmış olması söz konusu sistemin işleyişi eleştirilerin haksızlığını ortaya koymaktadır.

İsviçre'de 10-18 yaş arasındaki gençler için 1927 yılından beride **tamamen ayrı bir ceza muhakemesi sistemi (Jugendstrafprozessordnung - JStPO)** uygulanır. Bu sistem, yetişkin ceza muhakemesinden bağımsız, daha hızlı, daha esnek ve **eğitim odaklıdır**. Mahkemeler, cezalandırmaktan ziyade **koruyucu tedbirler ise gençlik savcılığı ve bu yöndeki sosyal inceleme raporuna dayalı** uygulamalara odaklanır. Suçun ağırlığına ve gencin durumuna göre, tedavi, danışmanlık, toplum hizmeti veya eğitim programları gibi çeşitli alternatif yaptırımlar devreye sokulur.

İsviçre'nin en önemli dersi şudur: **Ceza sorumluluk yaşı tek başına belirleyici değildir**. 10 yaş gibi çok düşük bir sınır bile, doğru kurumsal altyapı ve sosyal hizmet mekanizmalarıyla desteklendiğinde, cezalandırıcı bir sisteme dönüşmeyebilir. Ancak İsviçre'nin sahip olduğu hukukun üstünlüğü ve **sosyal devleti altyapısı**, sosyal teşhise dayalı ve ceza kanununun sınırlanması ile de **güçlü aile destek sistemleri** ve **uzmanlaşmış gençlik mahkemeleri ve gençlik savcıları**, Türkiye'de henüz yoktur.

2. Türkiye: 12 Yaş Sınırı ve Eksik Kurumlar

Türkiye'de ceza sorumluluk yaşı **12'dir**. 1889 tarihli 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 54 maddesinin devamı olan TCK.31 maddesi ile bir gruplaşma söz konusudur.Çağın ötesi bakışın devamı olarak 12-15 yaş arası çocuklar hakkında, fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin bulunup bulunmadığı araştırılır; 15-18 yaş arası gençler ise tam sorumluluk taşır.Bu yaş gurubu için sosyal inceleme raporu Pekin Kuralına rağmen engellenebilmiştir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, çocuk mahkemelerini ve çocuk

savcılıklarını düzenlemekle birlikte, bu kurumlar İtalya veya Almanya'daki karşılığı halen yoktur. Sosyal hizmetler ve yönetsel açısından ise **güçlü ve bağımsız** değildir.

Çocuk mahkemeleri çoğunlukla **tek hâkimli** olarak çalışmakta, heyetli yapı ve uzman katılımı yeterince sağlanamamaktadır. Dünyada karşılığı olmayan çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulması ; masumiyet karinesine aykırı olmasına rağmen "suça sürüklenen çocuk" şekline üretilen garabetlik; sosyal teşhis ve zorunlu olan sosyal inceleme rapor'unun sosyal hizmet konusunda eğitim almamış "sosyal çalışma görevlisi" veya "adli destek görevlisi" şeklinde üretilen garabetlik süre gelmektedir. Hem Pekin Kurallarının hem de Sosyal hizmetlerin dışlanması için pasif avukatlık ve ÇHS ve de ASŞ'nı korumak yerine ÇKK korumak için Türkiye'deki çocuklara çifte standart içinde bakan UNICEF bir aktördür. AB hibeleri ile birlikte işbirlik ve katkıları ile hem bir hukuksal skandal hem de çocuklar için adalet katliamı 20 seneden beri süre gelmektedir. Yapısal eksikliklerle birlikte çocuk savcılıkları ve bu yönde büro ise, yetişkin savcılıklarından ayrılmış olmakla birlikte, çoğu zaman aynı zihniyetle/bakış hareket etmektedir. ÇHS, ASŞ ve de ÇKK da yer alan görevlerin yerine yerine getirilmemesiyle pasif savcılığın yanı sıra yaygınlaşmaması ve de sosyal hizmetlerin dışlanması ile , eğitim ve sosyal hizmet odaklı bir yaklaşım halen benimsenmemektedir. 20 yıldan beri süre gelen bakış ve geline nokta öne çıkan gençlik suçluluk boyutu içinde TBMM Araştırma Komisyonu'nun raporu, bu kurumsal eksikliklerin en somut sonucunu gözler önüne sermektedir: **Tutuklu çocuk oranı %75,8.**

Bu oran, yalnızca bir sayı değildir; aynı zamanda bir sistemin iflası olup, bir adalet anlayışının çöküşünün ve en önemlisi merhametin terk edilmesinin ve iyiliğin sıfır nokta olmasının somut göstergesidir.

3. Ceza Sorumluluk Yaşını Düşürmek Çözüm Değildir

Son yıllarda Türkiye'de, özellikle ağır suçlara karışan çocukların olduğu vakaların ardından, ceza sorumluluk yaşının 12'den daha da aşağıya çekilmesi yönünde talepler yükselmektedir. Ancak bu sürede gençlik suçluluk boyutu kavramları açısından dikkat edilmediği gibi kriminoloji ve pedagoji bilim eksikliği ile birlikte çekirdek grup ve gri alanlar gibi boyutların dikkate alınmadığı bir adalet ve sosyal hizmetler sorgulanmadan yapılan bu talepler, duygusal ve popülist bir zeminde yükselmekte, ancak bilimsel ve insani gerçeklerle taban tabana zıt düşmektedir.

Ceza sorumluluk yaşını düşürmek, çözüm değildir; aksine sorunu büyütür. İşte nedenleri:

1. **Gelişimsel Gerçeklik:** 12 yaşından küçük bir çocuğun beyni, soyut düşünme, eylemlerinin sonuçlarını öngörme ve dürtü kontrolü konularında henüz yeterli olgunluğa erişmemiştir. Onu cezalandırmak, bu gerçeği yok saymaktır.
2. **Caydırıcılık Yanılsaması:** TBMM raporu, çocukların %60'ının cezaı önceden bilselerdi suçu işlemeyeceklerini söylediğini göstermektedir. Bu, caydırıcılık sorununun **cezanın ağırlığında değil, çocukların hukuk okuryazarlığındaki eksiklikte(bilimsel ve hukuksal cehalet)** olduğunu ortaya koymaktadır.
3. **Cezaevleri Sorunu Çözmez:** Daha fazla çocuğu daha küçük yaşta cezaevine göndermek, onları suç ağlarına daha erken kazandırmak, çekirdek grup ve gri alanlar ile gençlik suçluluğu benimseyerek ve de pasif avukatlık hizmeti ile oluşan/oluşturulan bataklık daha şiddetli suçlara yönelmelerine zemin hazırlamak anlamına gelir. Sosyal hizmetlerin ,Avrupa Sosyal Şartı ve de Pekin Kurallarına dayalı ÇHS nin dışlanması ile cezaevleri, islah edici değil, **suç okullarıdır**. Özellikle çağın ötesi bakışı korumak amacıyla zehirli ağacın zehirli meyve gibi zehirli bilgileri üretmek konusunda ki beceri ve yanlışların doğru olarak benimsemesiyle pasif avukatlık hizmeti ise UNİCEF dahil önemli bir aktördür. Özellikle de "Sosyal Çalışma Görevlisi için Eğitim Kitabı" hem zehirli bir meyve örneği olup çocuk haklarını korumak yerine Türkiye deki çocuklara çifte standar içinde bakmasına yardım etmesi nedeni ile de bir karar lekedir.
4. **Uluslararası Standartlara Aykırılık:** BM Çocuk Hakları Komitesi, taraf devletlere "cezai sorumluluk yaşını bilimsel bulgular ışığında en az 14'e yükseltmeleri" çağrısında bulunmaktadır. Yaşı düşürmek, bu çağrının tam tersi bir yöneliştir.
5. **Sosyal Hizmetten Uzaklaşma ve Dışlanma:** Cezaya odaklanmak, asıl çözüm olan sosyal hizmet, aile desteği, eğitim ve erken müdahale mekanizmalarının ihmal edilmesine yol açar. Pekin Kuralları ve Avrupa Sosyal Şartı bu yöndedir. Ayrıca ÇKK da masumiyet karine aykırı suça sürüklenen çocuk ile 12-18 yaş grubu için damgalama pasif avukatlık hizmeti ve UNICEF tarafından 20 yıldan beri süre gelmektedir. Zehirli meyveler ile birlikte evrensel bir araç olan sosyal inceleme raporu ÇHS rağmen zorunlu olması engellenmesi aynı zamanda sosyal hizmetlerin ve Pekin Kuralının dışlanmasına yardım etmektedir. Bu dışlama ile kanunda yer almamasına rağmen yönetmelikle zorunlu hekim raporu ile de bu raporlama ve araçsallaşmalar ile de işlevsiz kılınmaktadır. Aynı zamanda koruyucu ve destekleyici tedbiri işlevsiz kılarak korunması halen engellenmektedir. Çocuk adaleti ve çocuk haklarının anlamsız ve değersiz kılmak amacıyla sosyal hizmetlerin dışlanması ile geline nokta vardır. 20 yıldır geline nokta içinde önemli olan TBMM raporu, çocukların %81'inin ev içi şiddete maruz kaldığını, %87,1'inin çalışmak zorunda kaldığını göstermektedir. Aslında bu çocukların cezaevine değil, **sosyal hizmete** ihtiyacı özellikle iyilik ve de merhamet için vardır. **Yoksa ve kısaca hukuk skandalı ve adalet katliamıdır.**

4. Çözüm: Gençlik Mahkemeleri, Gençlik Savcılıkları ve Sosyal Hizmet Eksenli

Türkiye'nin İtalya, Almanya ve İsviçre'den alması gereken ders, ceza sorumluluk yaşını düşürmek değil; aksine mevcut yaş sınırını koruyarak veya yükselterek, **çocuk adalet**

sistemini yetişkin sisteminden tamamen ayırmak ve sosyal hizmeti merkeze alan bir yapı kurmaktır.

4.1. Gençlik Mahkemelerinin Dönüştürülmesi

Türkiye'deki çocuk mahkemeleri, İtalya ve Almanya örneğinde olduğu gibi **heyetli** hale getirilmelidir. Güçlü ve aktif gençlik savcılığı ile dava açılmasına da neden olup her duruşmada, kariyer hâkiminin yanı sıra bir psikolog, ve/ya bir sosyal hizmet uzmanı karar sürecine katılmalıdır. Tek duruşma ile bu heyet, çocuğu sadece bir "suç faili" olarak değil, aynı zamanda bir **birey, bir çocuk, bir mağdur** olarak değerlendirebilmelidir.

Almanya'daki **Gençlik Mahkemesi Yardım Hizmeti** modeli, Türkiye için özellikle ilham verici örneklerdendir. Ceza kanununu sınırlandıran, sorgulayan bakış ve yapı ile yargılama öncesinde devreye giren bu hizmet, çocuğun ve ailesinin durumunu değerlendirir, sosyal teşhis ve tanı ile de gerekli sosyal desteği sağlar ve mahkemeye yol gösterici bir rapor sunar. Önleyici ve onarıcı adalet bu sayede, mahkeme sadece "suç"a değil, "çocuk"a odaklanabilir. Sözde değil...

4.2. Gençlik Savcılıklarının Güçlendirilmesi

Türkiye'de çocuk savcılıkları için arı bir büro mevcuttur, ancak bu savcılıkların çalışma usulü yetişkin savcılıklarından yeterince farklılaşmamıştır. Oysa İtalya'da ve özellikle İsviçre de gençlik savcılıklarının temel amacı, cezalandırmak değil, **çocuğun topluma kazandırılması için en uygun tedbiri bulmaktır**. Gençlik savcıları, çocuk ve ergen psikolojisi, pedagoji ve sosyal hizmet alanlarında özel eğitim almalı, dosyaları bu perspektifle ele almalıdır. Kaynak kanun açıdan örnek alması gereken İsviçre de ki gençlik savcıları sosyal çalışmacıların birlikteliği ile vardır. Diğer yandan Türkiye de pedagoji bilimi 1982 den beri yoktur. Böyle bir eğitim olmamasına rağmen diploması olmayan pedagoğ şeklinde üretilmiş bir unvan ile söz konusudur. Aydınlik yerine körleşen hukuk ile birlikte bu yönde de üretilmiş "adli destek görevli" şeklindeki garabetlik bir hukuk skandalıdır. Zehirli meyve örneklerindedir. Özellikle Pekin Kuralları ve ASS `nın dışlanması ile de pasif avukatlık hizmeti ile birlikte sosyal inceleme raporunun düzenlemesi dahil sosyal çalışmacılar gibi benzer bir görev yapması sağlanmaktadır.

4.3. Önleyici ve Onarıcı Merhametli Adalet ve de Af Yetkisi

İtalya'da özellikle gençlik mahkemelerine tanınan **af yetkisi**, Türkiye için de bir model olmalıdır. Belirli koşullar altında (suçun önemsizliği, çocuğun yeniden suç işleme riskinin düşük olması, çocuğun eğitim veya tedavi programlarına katılmayı kabul etmesi gibi), mahkeme cezayı erteleyebilmeli, düşürebilmeli veya tamamen affedebilmelidir. Bu, yargı organının elinde merhameti kurumsallaştıran, Titus'un Vitellia'yı affetmesi gibi bir **erdem** haline getiren merhametli bir yetkidir.

Önleyici ve onarıcı merhametli adalet mekanizmaları da bu noktada devreye girmelidir. İyilik ve merhamet için Pekin Kuralları bu yönde olup ceza son çaredir. Bunun için mağdur ile fail arasında diyalog kurulması, zararın onarılması, toplum hizmeti gibi yaptırımlar, cezaevine alternatif olarak yaygınlaştırılmalıdır.

4.4. Sosyal Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi

Tüm bu kurumsal dönüşümün temelinde, güçlü bir **sosyal hizmet altyapısı** yatmalıdır. Hayırseverliğin dönüşmesi ile kamusal hizmet açısından öne çıkarılan sosyal hizmetler ise haklardan birisidir. Bu açıdan HukTBMM raporunun gösterdiği gibi, suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğu, aslında **sosyal hizmete, aile desteğine, eğitime ve psikolojik yardıma** muhtaçtır. Cezaevi, onların ihtiyacı olan son yerdir.

Bu nedenle:

- Her ilçede, her mahallede **çocuk ve aile danışma merkezleri** kurulmalıdır.
- Halen hukuksal açıdan eğitim hizmetinde eksik olan okul sosyal hizmet birimi olmadığı için bu süreçte okullarda ki rehberlik servisleri güçlendirilmelidir.
- Türk hukuk dünyası tarafından resmi vesayet birimi gibi korumaya yönelik yetki dahi yapının yok sayılmasının engellenmesi ve bu yönde yeni yapılan Çocuk Koruma Kanun'da yer almalıdır.
- **Böylece Çocuk Koruma Kanunu'nun 6. maddesi** etkin bir şekilde işletilmeli, risk altındaki her çocuğun bildirilmesi sağlanmalıdır.
- Ailelere yönelik **ücretsiz danışmanlık, ebeveyn eğitimi ve maddi destek programları** yaygınlaştırılmalıdır.

5. Merhamet ve İyilik Aramak: Adaletin Olmazsa Olmazı

Tüm bu tartışmanın özünde, aslında basit ama derin bir soru yatmaktadır: **Bir çocuğa, onu cezalandırmadan önce merhamet gösterebilir miyiz?**

Victor Hugo'nun Sefiller'inde Javert, kanunları mutlak görür, merhameti zayıflık olarak nitelendirir. Onun dünyasında Jean Valjean bir somun ekmek çaldığı için sonsuza kadar "suçlu" etiketi taşımak zorundadır. Javert, affetmenin gücünü anlayamamış, bu yüzden de kendi katı dünyasında yok olup gitmiştir. Türkiye de ise baklava örneği ve Trabzon daki 14 yarıda ki çocuğun yaşamına son vermesi gibi acı örnekler kamusal açıdan da merhamet olmadığının acı kanıtı olabilmektedir.

Roma İmparatoru Titus ise tam tersini yapmıştır. Kendisine suikast düzenleyen Vitellia'yı affetmiş, "Bugün bir gün kaybettim" diyerek her gün birine iyilik etmeyi bir erdem saymıştır. Titus, **gerçek büyüklüğün düşmanı ezmek değil, onu affetmek olduğunu** göstermiştir.

Bugün, Türkiye'nin çocuk adalet sistemi, Sefiller'deki Javert'in yolundan gitmektedir. Sözde bir adalet çocuklara uygun görülmektedir. Aydınlık yerine körleşen hukuk ile ve zehirli meyveleri geliştirerek cezaları artırmak, sorumluluk yaşını düşürmek, daha fazla çocuğu tutuklamak... Bunların hiçbiri çözüm değildir. Çözüm, Titus'un yolunda, **merhametin yolunda** yürümektir.

Merhamet ve iyilik, suçu yok saymak değildir. Vitellia'nın komplo kurduğu bir gerçektir; Titus da bunu bilmektedir. Ama o, cezalandırmak yerine, **dönüşümün** mümkün olduğuna inanmıştır. İşte bugünün çocuk adaletinin en büyük eksikliği de tam olarak budur: Dönüşüme olan inancın kaybı.

TBMM raporu, çocukların %27,8'inin sorumluluğu kendinde gördüğünü ve değişim için istekli olduğunu göstermektedir. Bu çocuklar, Titus'un Vitellia'yı affettiği gibi, bizim de onları affetmemizi beklemektedir. Onlara bir şans vermek, onların değişebileceğine inanmak, işte bu **merhamet arayışıdır**.

İtalya, Almanya ve İsviçre'nin gençlik adaleti modelleri, aslında bu merhamet ve iyilik arayışının kurumsallaşmış halleridir. Örnekleri dahil insanlık içinde sınavdır. 14 yaş sınırı, heyetli mahkemeler, af yetkisi, gençlik savcılıkları, sosyal hizmet desteği... Bunların hepsi, **bir çocuğa ikinci şans vermenin** araçlarıdır.

6. Sonuç: Cezadan Önce Sosyal Hizmet, Hapse Gitmeden Önce Merhamet

Türkiye'nin önünde iki yol vardır:

Birinci yol, ceza sorumluluk yaşını düşürmek, cezaları artırmak, daha fazla çocuğu tutuklamak, onları cezaevlerine doldurmak ve sorunu "daha ağır cezalarla" çözmeye

çalışmaktır. Bataklığı,adaletsizliği besleyen bu yol, Javert'in yoludur. Kısadır, kolaydır, popülisttir. Ama işe yaramaz. Tam tersine, sorunu büyütür, çocukları daha da kötüleştirir, toplumu daha güvensiz hale getirir.

İkinci yol ise, İtalya, Almanya ve İsviçre'nin örneğinde olduğu gibi, gençlik adalet sistemini yetişkin sisteminden tamamen ayırmak, **gençlik mahkemelerini ve gençlik savcılıklarını güçlendirmek, sosyal hizmet altyapısını inşa etmek, erken müdahale mekanizmalarını devreye sokmak ve en önemlisi, merhameti adaletin bir parçası haline getirmektir.** Bu yol ve tercih, Titus'un yoludur. Uzundur, meşakkatlidir, emek ister. Ama işe yarar. Çocukları kurtarır, toplumu güçlendirir, adaleti gerçek anlamına kavuşturur.

Türkiye, hangi yolu seçecektir?

TBMM Araştırma Komisyonu'nun raporu, aslında bu soruyu yanıtlamak için bir fırsattır. Rapor, cezaları artırarak değil, **sosyal hizmeti güçlendirerek** çözüm bulunabileceğini göstermektedir. İtalya, Almanya ve İsviçre'nin deneyimleri, ceza sorumluluk yaşını düşürmenin değil, aksine **sistemi dönüştürmenin** çare olduğunu kanıtlamaktadır.

Çünkü bir çocuğun gözlerindeki ışığı yeniden yakmak, dünyanın en güçlü ordularını yenmekten daha değerlidir. Ve bir çocuğu affedebilmek, bir imparatorluğu yönetmekten daha büyük bir erdemdir. Adaletin katı yüzü cezadır. Merhamet ise, ona esneyip eğilme cesaretini gösteren yüzdür. Çocuk için, cezadan önce gelen bir merhamete ihtiyacımız var.

"Kayıp bir günüm olduğunu asla söylemedim. Bazen hiç kimseye iyilik yapmadığım için kendimi suçluyorum, ama kimseye kötülük yapmadığım hiçbir gün yok."

Bu sözler, sadece bir Roma imparatorunun değil, aynı zamanda daha insancıl, daha merhametli, daha adil bir dünyanın özlemine çeken herkesin sözleridir. Bugün, bu sözleri sahiplenmek ve İsviçre modeli ile birlikte bu yönde ki ek bilgiler dahil Türkiye'nin gençlik boyutunu ve Pekin Kurallarına dayalı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Avrupa Sosyal Şart'ının korunduğu,geliştirildiği bir çocuk adalet sistemini dönüştürmek için harekete geçmek, hepimizin görevidir. Çünkü affeden adalet, dönüştüren adalettir. Ve dönüşen her çocuk, aslında dönüşen bir toplumun habercisidir. 30.04.2026

SHU Nihat Tarımeri ¹

NOT : <https://www.cocukkorumaturkiye.com/> 'da yer alan bilgilerin derlemesidir.

1 Zürih Gençlik Savcılığı(Eski)Sosyal Çalışmacı/Sosyal Hizmet Uzmanı
Çocuk Koruma Türkiye (Koordinatör) ; ntarimeri@gmail.com

